І чужому научайтесь, й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250
(212) 227-5251

РІК LXXXI. Ч. 69. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК ЧЕТВЕР, 11-го КВІТНЯ 1974 ЦЕНТІВ 20 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK THURSDAY, APRIL 11, 1974 No. 69. VOL. LXXXI.

РЕДАКТОР БОГДАН КРАВЦІВ ВІДХОДИТЬ ЗІ „СВОБОДИ" НА ЕМЕРИТУРУ

Джерзі Ситі. — Із завтрішнім днем, п'ятницею 12-го квітня, редактор Богдан Кравців відходить на емеритуру після повних 19 років і одного місяця в редакції „Свободи" на пості заступника головного редактора. В травні цього року ред. Б. Кравцеву сповниться 70 років життя, але безпосередньою причиною його відходу на емеритуру є рекомендація його лікаря у зв'язку з його здоров'ям, зокрема деякими недомаганнями його серця, що почали проявлятися минулого року. Після переходу на емеритуру минулого року ред. Івана Кедрина-Рудницького і ред. Вячеслава Давиденка та відходу від праці в редакції ред. Леоніда Полтави і переходу на емеритуру д-ра Луки Луцева два роки тому, ред. Б. Кравців є вже четвертим з черги редактором, що відійшов від щоденної праці в „Свободі" в цьому короткому часі. Із давнішого і довголітнього складу редакції, до якого належали згадані тепер уже емерити, залишився ще тільке ред. А. Драган, який працює в „Свободі" від травня 1946-го року і від 1954-го року очолює редакцію, після недуги і смерти св. п. д-ра Луки Мишуги. В склад редакції входять тепер ще — за часом їхньої праці — ред. Любов Коленська (від жовтня 1970 р.), ред. Михайло Сосновський (від вересня 1972), ред. Василь Тершаковець (від травня 1973) і ред. Володимир Левенець (від жовтня 1973). Англомовний „Український Тижневик" від січня 1962-го року редагує ред. Зенон Снилик і в склад редакції цього тижневика ввійшов вже цього року, після здобуття університетського диплому ред. Ігор Длябога.

Ред. Богдан Кравців народився в священичій родині 5-го травня 1904-го року. Середню школу, Філію Академічної Гімназії у Львові закінчив матурою в 1923-му році, поступивши на філософічний факультет Тайного Українського Університету і після двох років продовжував три роки філософічні і два роки правничі студії на університеті Яна Казимира у Львові, бувши головою Української Студентської Громади, адміністратором Академічного Дому, головою Союзу Української Націоналістичної Молоді та співучасником першого Конґресу Українських Націоналістів у Берліні в 1927-му році. Свою журналістичну кар'єру почав уже в 1923-му році, бувши головним і відповідальним редактором пластового часопису „Молоде Життя". В 1928-му році був головним редактором закритого опісля польською владою націоналістичного журналу „Юнацтво", від того ж до 30-го року

Ред. Богдан Кравців

співредактором націоналістичного „Українського Голосу" в Перемишлі і дальше: головним редактром націоналістичного тижневика „Вісті" у Львові (1934) — після закриття якого був запроторений до Берези Картуської, головним редактором тижневика „Дажбоґ" у Львові (1935), видавцем і головним редактором літературно-мистецького журналу „Обрії" у Львові (1936-37) співредактром, разом з інж. О. Бойдуником і Ж. Процишиним, політичного тижневика „Голос Нації" у Львові (1937-1939), видавцем і головним редактором часопису „Голос" у Берліні (1940-1945), головним редактором пластового журналу „На сліді" в Авґсбурґу (1947-48), редактором і адміністратором щоденника „Америка" у Філядельфії (1950-1953).

Був членом Головного Виділу Т-ва Просвіта у Львові (1935-1939) та є дійсним членом Наукового Т-ва ім. Шевченка і Української Вільної Академії Наук.

В літературному доробку є зокрема збірки поезій: „Дорога" (1929), „Промені" (1930), „Сонети і строфи" (1933), „Пісня пісень" (1934), „Остання осінь" (1940), „Під чужими зорями" (1941), „Речі і образи" (1947)), „Кораблі" (1948), „Зимозелень" (1951), „Обірвані струни" (антологія поляглих, розстріляних і замучених, Ню Йорк 1955) та інші.

Від багатьох років є одним з головних співробітників проф. д-ра Володимира Кубійовича в редаґуванні Енциклопедії Українознавства та був загальним редактором другого тому Англомовної Енциклопедії Українознавства.

Цього року одержав стипендію Гарвардсього Українського Наукового Інституту на опрацювання університетського підручника „Введення до українського літературознавства".

Відходячи на емеритуру, ред. Б. Кравців дальше залишається співрацівником редакції „Свободи" без обов'язкових годин праці.

Оперний Ансамбль виставив в Ню Йорку „Невольника"

Ню Йорк. — Український Оперно - Драматичний Ансамбль в Ню Йорку виставив у неділю 7-го квітня, історичну п'єсу „Невольник" Марка Кропивницького, створену за поемою Тараса Шевченка. Музику до п'єси написали Кропивницький і Микола Лисенко. Цю п'єсу на 4 дії виставлено в залі Стайвезант Гай Скул, під спонзорством Ради Мистецтв стейту Ню Йорк (Ню Йорк Стейт Кансіл фор ди Артс). Ролі виконували П. Слободян (на місці хворого Т. Федоровича); Т. Лихолай, оперна співачка, Київ; М. Яблонський, актор УТА; М. Дубровська, Драматична Студія, Львів; Б. Крушельницький, мол., Оперний Ансамбль; Л. Рейнарович, оперний співак, Львів; Ст. Вовчук; І. Макар; В. Сметанюк; Ф. Лукіянський; І. Ткачук; А. Плескун. У п'єсі взяли участь камерна оркестра та чоловічий і мішаний хори Оперного Анасамблю. Музичним керівником був інж. Р. Степаняк, режисером — Т. Федорович, сценічне оформлення — Євгенія і М. Яблонські, а концертмайстрами — Р. Левицький та В. Босий. Майже повна заля глядачів гучними оплесками нагороджувала виконавців п'єси.

Сенат зупинив „безперервну дискусію" над реформою виборчих кампаній

Вашингтон. — У вівторок, 9 квітня, Сенат 64-ма голосами проти 30-ох проголосував припинити 11-денну „безперервну дискусію" (філібастер) над законопроєктом, який пропонує реформу передвиборчих кампаній, спеціяльно, щоб, починаючи з 1976-го року, президентські та конґресові кампанії були частинно фінансовані публічними фондами. Голосування щодо зупинення „філібастеру" вказує, що цей законопроєкт правдоподібно пройде через Сенат, можливо ще цього тижня. Але в Палаті Репрезентантів проти нього може витворитися сильна опозиція, бо багато конґресменів не хочуть, щоб їхні суперники на пости одержували публічні фонди на передвиборчі кампанії. Проти цього законопроєкту також може заявитися президент Ніксон, який вважає, що публічне фінансування таких кампаній було б „грабуванням публічної скарбниці". Натомість прихильники законопроєкту твердять, що публічне фінансування кампаній на федеральні пости припинило б нарушення, що часто зв'язані з пожертвами великих корпорацій та багатих осіб.

У зв'язку з Вотерґейтською аферою стало відомо, що в 1972-му році деякі корпорації складали протизаконні датки на виборчу кампанію Республіканської партії, а також, хоча до меншої міри, на кампанію Демократичної партії. Згідно зі законопроєктом, який тепер розглядається Сенатом, 2 доляри з федерального податку кожного платника були б призначені на це публічне фінансування передвиборчих кампаній. У правиборах кандидати двох головних американських партій на пости президента, сенаторів та конґресменів одержували б від федерального уряду суму, яка дорівнювала б фондам, які кандидат зібрав від приватних жертводавців, але суми від кожного приватного жертводавця мусіли б бути дуже малі. У загальних виборах ці кандидати могли б фінансувати свої кампанії виключно публічними фондами, тобто пожертви від приватних осіб та корпорацій були б заборонені.

Білий Дім вимагає відложення реченця відносно відповіді Юридичній Комісії

Вашингтон. — Адвокат Білого Дому Джеймс Сент Клер у вівторок, 9-го квітня, повідомив Юридичну комісію Палати Репрезентантів, яка розглядає можливості формального обвинувачення президента Ніксона, що Білий Дім потребує більше часу для вирішення, яку відповідь дати Комісії на її вимогу, щоб Президент передав 42 магнетофонні записи. Минулого тижня Юридична комісія вимагала, щоб Білий Дім до вівтірка, 9-го квітня, дав конкретну відповідь чи плянує передати вимагані ще в лютому магнетофонні записи. Адвокат Сент Клер власне звернувся до Комісії, щоб цей реченець на відповідь був відложений до 22-го квітня, тобто до часу, коли Конґрес повернеться з Великодньої перерви. У листі до цієї Комісії Сент Клер заявив, що до 22-го квітня Білий Дім буде готовий передати ті матеріяли, які дадуть Комісії „змогу швидко закінчити своє слідство". Але коментатори вказують, що він не запевнив, що всі магнетофонні записи, вимагані Комісією, будуть передані, натомість натякнув, що Білий Дім рішатиме котрі записи є „доречі" й передасть тільки ті.

Деякі із членів Юридичної комісії гостро зареаґували на вимогу Білого Дому відложити реченець. Наприклад, демократичний конґресмен Джером Валді з Каліфорнії сказав, що Комісія повинна негайно видати президентові Ніксонові формальний виклик. Інші члени Комісії натякнули, що хоча вони роздратовані „новим маневруванням" Білого Дому, то старатимуться оминути конфронтацію між Президентом і Комісією. Голова комісії, конґресмен Пітер Родіно з Ню Джерзі, сказав кореспондентам, що наразі не коментуватиме листа від адвоката Сент Клера.

У зв'язку зі слідством Юридичної комісії щодо можливостей формального обвинувачення Президента, Демократична більшість цієї комісії рішила, що адвокат Сент Клер матиме право бути присутнім на засіданнях Комісії у ролі „глядача". Але демократи не погодилися, щоб Сент Клер мав право переводити переслухання свідків, а цього вимагав Білий Дім і деякі республіканські члени Юридичної комісії. Все одно, компромісове рішення демократів може запобігти ще одній конфронтації між Білим Домом і Комісією.

Президент Ніксон за 1973-ій рік заплатить коло 110,000 податку

Вашинґтон. — Згідно з обчисленням, переведеним аґенством „Ассошіейтед Пресс" і податковими експертами, президент Р. Ніксон за 1973-ій рік заплатить коло 110.000 дол. податку. Речники Білого Дому потвердили, що Податкова Служба вже впродовж минулого року відтягнула коло 68.000 дол. податку від 300-тисячного річного заробітку президента Ніксона. Таким чином, Президент мусітиме доплатити ще коло 40.000 дол. податку за 1973-ій рік, а крім того понад 465.000 додаткового податку й відсотків за роки 1969-1972. Як відомо, минулого тижня Білий Дім повідомив, що Президент плянує підчинитися вимозі Податкової Служби й заплатити додатковий податок і відсотки до 30 днів. Реченець на пересилання податкових звідомлень за 1973 рік, як відомо, припадає на 15 квітня ц.р., але книговоди Президента повідомили, що Податкова Служба погодилася, що президент Ніксон може переслати своє податкове звідомлення та балянс податку за минулий рік пізніше, з огляду на те, що це звідомлення мусить бути цілком перероблене через минулотижневе рішення Податкової Служби щодо податків Президента за роки 1969-1972.

ПЛАСТ І СУМА ВИВЕДУТЬ ГАҐІЛКИ

Ню Йорк. — Молодечі організації Пласт з Ню Йорку і члени СУМА з Осередку ім. полк. Є. Коновальця з Нюарку-Ірвінґтону виконають на Великдень, 14-го квітня, ґаґілки біля церкви св. Юрія в Ню Йорку. У випадку непогоди, ґаґілки будеть виведені у великій залі школи. Пласт виступить з ґаґілками після Служби Божої о год. 10-й, в СУМА по т.зв. 12-дцятці. Сумівською групою в числі 45 осіб керує виховниця Іванна Коновів.

Москва обвинувачує американську пресу в саботажі

Москва. — Газета „Правда" — орган ЦК КПСС з 5-го квітня ц. р. обвинувачує американську пресу, головно „Ню Йорк Таймс" в політичному саботажі і намаганні зірвати совєтсько-американські переговори про торгівлю і розброєння. „Правда" закидає „Н. П. Таймсові" і щоденникові „Вашингтон Пост", що вони з розмислом, мавши на думці політичні цілі, помістили дуже „песимістичні репортажі" з побуту в Москві державного секретаря Генрі Кіссінджера з його „нібито заявою", що остання візита Кіссінджера була цілковито безуспішною і не принесла сподіваних успіхів. Найбільше озлобило „Правду" твердження, що неуспіхи треба приписати на адресу Кремля, який у тому випадку був неуступчивий. Американські коментатори присвятили більше уваги замітці „Правди", дошукуючись в ній критики самого Кіссінджера і його політики, бо кожному відомо, що відомості, які подавала преса, виходили від самого державного секретаря. „Де причини песимізму кожному відомо, бо ми є свідками неприхованого саботажу у розвитку совєтсько-американського діялогу", стверджує „Правда".

Літвінов вибрав другу можливість

Ню Йорк. — У вівторок, 9-го квітня ц.р. прибув до ЗСА, мабуть на постійний побут, відомий совєтський дисидент Павел М. Літвінов. Саме прізвище нового імігранта, який є внуком колишнього міністра закордонних справ СССР, притягнуло увагу політичних чинників як також преси.

На пресовий конференції П. Літвінов заявив, що він стояв перед альтернативою: бути засудженим на закритому процесі і відбувати засуд в котромусь з концентраційних таборів Сибіру, або покинути Совєтський Союз на завжди. Він вибрав другу можливість. Літвінов відмітив, що совєтські органи безпеки виразно дали йому до зрозуміння, що іншого виходу немає. Перед тим П. Літвінов відбув уже чотирорічне покарання в сибірському „екзилі" за участь в демонстрації проти совєтської інвазії на Чехо-Словаччину.

Преса відмітила також заяву Літвінова про те, що хоч він є жидівської національности, почуває себе росіянином. Преса також повідомляє, що 33-річний Літвінов старається одержати становище професора в міському коледжі, де він сподіється викладати фізику.

Кардинал А. Касаролі інформував Папу про поїздку на Кубу

Рим. — Папа Павло VI прийняв на окремому послуханні Архиєпископа Аґустіна Касаролі і вислухав звіту з його восьмиденної поїздки на Кубу. Архиєпископ Касаролі, який є ватиканським секретарем стану, отже міністром закордонних справ, кромі звіту, передав Голові Католицької Церкви окреме поздоровлення від прем'єр міністра комуністичної Куби Фіделя Кастра.

Повертаючись з Куби через Мехіко і Ню Йорк, Архиєпископ Касаролі зустрівся коротко з журналістами, яким заявив, що прем'єр Кастро зложив йому несподівану візиту в папській місії в Гавані і розмовляв з ним 90 хвилин. „Він (Кастро) напевно не прибув до нунціятури для того, щоб поговорити зі мною", заявив Архиєпископ. При тому Касаролі відмітив, що він відбув довшу конференцію з єпископами Куби і вільно розмовляв з багатьма священиками. Одною з тем мала бути справа браку священиків на Кубі. Касаролі вкінці заявив, що він захоплений досягненнями кубинського уряду, головно на відтинку шкільництва, і не виключає можливости уведення предмету релігії в публічних школах Куби.

Індія, Бенґлядеш і Пакістан дійшли до згоди

Ню Делі. — Три країни: Індія, Бенґлядеш і Пакістан „проломали холодні леди" і дійшли до порозуміння в принципових справах. Хоча не подається ще подробиць договору, які мають бути опубліковані через два-три дні, політичні спостерігачі не сумніваються, що названі три держави шукатимуть розв'язки їхньої проблеми не способом конфронтації, а шляхом переговорів. Доказом того є заява уряду Бенґлядеш, що він касує попереднє зарядження про суди над полоненими пакістанцями.

Порозуміння досягнуто в результаті п'ятиденних переговорів, після яких появився спільний комунікат про нав'язання дипломатичних зносин між трьома державами вже в найближчому майбутньому. Міністер закордонних справ Бенґлядешу д-р Камаль Госсаін з великим вдоволенням заявив, що досягнута згода причиниться не тільки до політичного відпруження між трьома країнами, але також поправить економіку країн і 700 мільйонів людей будуть жити між собою в згоді.

Нерозв'язаною залишається ще справа т.зв. племени Біґарі, великої пакістанської меншини, яка заявила своє бажання покинути державу Бенґлядеш і поселитись в Пакістані. Майже 500.000 осіб внесли прохання до пакістанського уряду про візд. Пакістан готовий прийняти покощо тільки 140.000, з огляду на економічні трудноці в країні. В заяві міністрів закордонних справ говоритися, що ця проблема буде слідуючою темою в дальших переговорах тих трьох країн.

Перервано Віденські переговори

Відень. — Делеґації держав НАТО і т. зв. Варшавського пакту вирішили перервати переговори на чотири тижні. Речник Варшавського пакту при тому заявив, що в переговорах не досягнено порозумінь в засадничих справах. Тадеуш Струляк, голова польської делеґації на цій конференції додав, що помимо різниці думок між обидвома делеґаціями, „час не був змарнований", бо устійнено багато справ, які послужать в будучому облегшуючим матеріялом в преговорах. Конференція, в якій беруть участь 19 країн, поновить знову свої наради в другій половині травня.

ВІДБУЛАСЯ П'ЯТА МОЛОДЕЧА СЕСІЯ СВІТОВОЇ АНТИ-КОМУНІСТИЧНОЇ ЛІҐИ

Вашингтон. Д. К. (І. Д.) — П'ята молодеча сесія Світової Анти - Комуністичної Ліґи відбулася тут в суботу й неділю, 6-7 квітня, з участю 83-ох делеґатів серед них 14 українських студентів з ЗСА, Канади й Англії.

Після вислухання звіту уступаючого голови Молодечої Ліґи Хозе Луіса Аґіляра, делеґати, які в більшості репрезентували еспаномовні або азійські країни, вибрали на голову Ферненда Ібарра з Ґватемалі, а Т. Т. Лілю з Тайвану на заступника.

В своєму звіті Аґілар поінформував делеґатів - студентів, що протягом його однорічної каденції Молодеча Ліґа встановила нові контакти з братніми організаціями й збільшила членство до 33-ох країн.

Рон Пірсон, американський делеґат і голова крайової управи Американсько Молоді за Волю, був одиноким опонентом Ф. Ібарри вказуючи, що в минулому нового президента вибиралося з-поміж делеґатів- країни господаря. На це еспаномовні студенти твердили, що ЗСА не заслужили на головство, бо ЗСА студенти не борються проти комунізму так, як молодь в Південній Америці і в Азії. Треба не лише знати теорію, але також і мати практичний досвід. „Нам треба дійсних революціонерів" — твердив Т. Лію. Представники другої американської організації Фундації Проводу Волі, створили констернацію коли Ден Ґрейдон — Фефферман, ґенеральний секретар цієї організації, відкликав своїх делеґатів з уваги на неприхильне відношення Молодечої Ліґи до американської делеґації і виключення дискусій на ідеологічні теми з порядку нарад. „Ми уважамо, що це становить відкриту спробу одної фракції контролювати Молодечу Ліґу", сказав п. Фефферман.

У відкритті конференції взяло участь понад сто осіб, включно з ген. Томасом Ленном, головою Американської Ради за Світову Волю, д-ром Ку Ченґ Канґом, почесним предсідником Ліґи, та д-ром Роімундом Ґеррерою, головою ВАКЛ. В своїх промовах ці три антикомуністичні діячі закликали студентів до „загострення боротьби проти комунізму... щоби створити еру справедливости, волі й миру". В неділю студенти-делеґати ухвалили ряд резолюцій, які віддзеркалюють намічену працю. Крім підтримки південно - американських та азійських націй в їх боротьбі проти комунізму, резолюції також засуджують „російсько - комуністичне насильство в СССР, а головно в Україні". Резолюції підтримують рух спротиву в Україні, підкреслюючи оборону людських прав дисидентів як Валентин Мороз, Юрій Шухевич, Святослав Караванський, Ірина Сеник, Ірина Стасів - Калинець, та інші. До тих резолюцій були додані також пропозиції молодих делеґатів Антибольшевицького Бльоку Народів. Аскольд Лозинський, представник АБН пояснив, що резолюція АБН не лише „засуджує" але також дає конкретний плян дії. Резолюція АБН закликає Уряд ЗСА заборонити американському банкові Імпорту - Експорту давати торговельні кредити Совєтському Союзові доки Валентин Мороз не вийде на волю і не одержить медичну опіку під наглядом міжнародних організацій. В Конференції молодечої сесії ВАКЛ взяли участь українські студенти: Аскольд Лозинський, Ляриса Лозинська, Галина Климук, Роман Зварич, Ігор Зварич, Геня Кузьмович, Марія Варна, Леся Цебрій, Євген Іванців, Ірина Кравець, Аскольд Крушельницький, Ігор Прицляк, Роман Млинарський і Тарас Татарин. Кореспондентом „Свободи" був на цій конференції Ігор Длябога.

Новообраний голова молодечої сесії ВАКЛ, студент архітектурного факультету Ґватемальського Університету, Ф. Ібарро заявив, що „лише інтенсивна праця може принести успіх в нашій боротьбі проти комунізму". Він вважає, що комуністична система в СССР, спричинила сьогодвішний дисидентський рух в поневолених країнах. В імені Молодечої Ліґи Ф. Ібарра задеклярував піддержку всім дисидентам-інтелектуалістам в СССР. Ф. Ібарро підкреслив конечність інформування західнього світу про порушення людських прав в СССР та про рух спротиву. Коли конференція Молодечої Сесії добігала до кінця, понад 250 делеґатів з 50 країн вже збиралися на сьому сесію ВАКЛ.

Заповідають видання другого тому споминів Нікіти Хрущова

Ню Йорк. — Видавництво „Тайм" проголосило, що внедовзі розпічне друкувати другу частину спогадів Нікіти Хрущова, колишнього генерального секретаря ЦК КПСС і першого секретаря Української ССР, головно в критичних для України повоєнних роках. Це за його часів Україна спливала кров'ю, а мільйони людей вмирали не тільки з голоду, але також з виснаження у безконечних транспортах на Сибір. Тисячі згинули тоді в акціях НКВД-КҐБ проти Української Повстанчої Армії.

Матеріяли другої частини споминів Хрущова одержав „Тайм" на магнітофонних стрічках, переданих Видавництву родиною Хрущова. Магнетофонні стрічки були докладно перевірювані фахівцями в Колюмбійському університеті для встановлення ідентичности голосу Хрущова і перевірки подій, які там подається. Прослухано 180 годин запису і встановлено, що він безсумнівний.

В другій частині споминів Н. Хрущова згадує різних совєтських достойників, які були при владі в часі його урядування. Кромі того, у спогадах згадується Мао Дзе-тунґа, багатьох американців та інших політичних діячів. Спомини охоплюють роки 1953-1964.

Як відомо у 1970 р. вийшла в ЗСА перша частина споминів Хрущова, які рівнож друкувались з магнітофонної стрічки, але ніхто цього не підтверджував, а сам Хрущов навіть заперечував ідентичність матеріялу.

УКРАЇНСЬКИЙ АВТОР В АНГЛІЙСЬКОМУ ЖУРНАЛІ

В найновішому числі Сервей (Ч. 1(90), Зима 1974), який публікує Оксфордська університетська преса, появилася стаття д-ра Константина Савчука на тему „Опозиція в Україні: сімох проти режиму." Стаття обговорює т.зв. Справу Юристів. Журнал Сервей уважається як один з найбільш авторитетних журналів в західньому світі. Його можна замовити в Oxford University Press, Subscription D., Press Road, Neasden, London NW 10.

Д-р Константин Савчук є надзвичайним професором історії в Сейнт Пітерс Колледж. Крім інших курсів, проф. Савчук викладає дипломатичну і воєнну історію Совєтського Союзу.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc., 30 Montgomery St., Jersey City, N.J. 07303.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Добровільні невільники

Іх, цих добровільних невільників, багато на цьому світі. Можливо, що навіть більше, як тих, що примусово опинились під якимось караулом. Мова про тих індивідуальних невільників, що не мають досить сили звільнитись з всіляких налогів, що самі „мусять" поступати так, як поступають, часто проти всякого глузду.

До таких невільників — наркоманів, налогових пияків і подібне, можна б до деякої міри зарахувати і налогових „телевізійників".

Телевізія — чудовий винахід! Але вона, як і все інше, може бути добра, або зла, подібно, як вода „добра" тоді, як гасить спрагу чи служить іншим корисним цілям, але „зла", як затопить нам хату, чи нас самих, або „добрий" вогонь, як загріє нас чи зварить нам страву, але „злий", як спалить нам хату чи попече нас. З тією тільки різницею, що „добра" чи „зла" телевізія залежить виключно від нашого власного вибору.

На цю тему „доброї" і „зої" телевізії появилося у виданні на 15-го квітня ц. р. відомого журналу „Ю. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт" обширне інтерв'ю відомого журналіста, письменника і телевізійного коментатотра Алістера Кука. З його відповідей на прерізні запити можна зробити тільки один висновок: телевізія, яка сьогодні має чи не найбільший імпакт на особи, родини і спільноти, може бути благословенням, або прокляттям, залежно від того, як ми нею користуємось. У такому вільному суспільстві, як американське, не може й не повинно бути мови про будь-які обмеження „згори", за винятком законних, які в цьому відношенні, як і у відношенні до преси, практично не існують. Єдина контроля, яка тут діє, це наша власна.

На превеликий жаль, також і в наших родинах існує багато таких добровільних невільників телебачення, які не тільки не дбають про те, якими програмами насичуються їхні діти, але дуже часто й самі є невільниками всіляких програм. Телевізійні невільники одні з найбільш нещасливих. Відомо ж бо, що один образ говорить більше, як тисяча слів, а тих образів на телевізії без кінця і краю. Ми маємо вільний вибір тих образів, якщо тільки ми не є їхніми добровільними невільниками.

Переходовий час

На іншому місці в цьому числі подано вістку, що з кінцем цього тижня, саме у Велику П'ятницю 12-го квітня, відходить від щоденної праці в редакції „Свободи" та переходить на емеритуру один із найвидатніших та найбільш творчих і заслужених не тільки журналістів, але й літературознавців і науковців, сам видатний поет, редактор Богдан Кравців. Оцінка праці, творчости і засуг нашого нового емерита не належить до теми цього короткого коментаря. Натомість, його відхід на емеритуру пригадує і додатково підкреслює той природній шлях і розвиток, що ним іде кожна суспільність і кожна установа, але про який ми не завжди пам'ятаємо, або щонайменше не робимо відповідних практичних висновків.

Відхід ред. Богдана Кравцева на емеритуру після майже двадцяти років безперервної праці в „Свободі" та багатьох - багатьох років в інших редакціях і на найбільш відповідальних в них становищах, це вже четвертий з черги відхід досвідченого редактора із „Свободи" протягом одного тільки року. Відомо ж бо, що минулого року відійшли зі „Свободи" редактори Іван Кедрин - Рудницький, В'ячеслав Давиденко і Леонід Полтава, а рік раніше д-р Лука Луців, при чому чотири з них, редактори д-р Луців, Іван Кедрин, Вячеслав Давиденко і тепер Богдан Кравців належать до тієї редакційної „залізної гвардії", яка становила штаб редакції та визначала зміст газети із щоденним розв'язуванням безлічі всіляких проблем повних два десятиріччя. Із тієї редакційної гвардії залишився ще тільки начальний редактор, а черговий „найстарший" часом служби в редакції щоденника працює в редакції від половини жовтня 1970 року. Інші — це вже цілком свіже редакційне поповнення.

Для редакції „Свободи" своєрідна масова емеритура її редакторів постільки менш дошкульна, що всі вони далі співпрацюють з редакцією і не тільки радою та порадою, але й активною творчістю їй допомагають у цьому переходовому часі продовжувати її пресову службу, яку вона виконує вже вісім десятків років. Очевидно, що в цьому вітально зацікавлені й ті молодші редактори, які приходять на місце емеритів та які зі свого боку докладають всіх зусиль, щоб світлі традиції не тільки продовжувати, але й збагачувати новими вартостями.

Степан Женецький

СОВЄТСЬКА ТЕЛЕВІЗІЯ

Як усе життя у Совєтському Союзі, так і тамошні телевізійні передавання є строго контрольовані й регульовані партією. Кожна тамошня телевізійна програма є цензурована й передається глядачам тільки після дозволу відповідних телевізійних властей. А наслідок контролі й цензури є такий, що вони вбивають творчі вияви совєтських телевізійних письменників і редакторів і тому совєтські телевізійні передачі є надто сухі й монотонні, а тим самим і дуже нудні.

Дуже цікаві завваги про совєтські телевізійні передачі, годав кореспондент пресової агенції „Ассошієйт Пресс" з Москви, Роджер Леддінгтон, за яким і переповідаємо про них нашим Читачам.

Коли заповідач совєтської урядової телевізії заповідає: „А тепер, товариші, слідує півгодинна лекція про раціональний вжиток корму для колгоспного тваринництва", — пише Леддінгтон, то мільйони совєтських глядачів безуспішно листкують телевізійні програмки, щоб знайти якусь цікавішу передачу, але нічого цікавішого не знаходять: телевізія в Совєтському Союзі є контрольована і глядач мусить дивитися тільки на те, що йому урядова програма покаже.

Кремлівські ватажки використовують телевізію, як найсильніше пропагандивне знаряддя для прополікування мозків своїх невільників і тому зі совєтських телевізійних екранів ллється безупинно комуністична пропаганда.

Якщо програма про „корм для колгоспного тваринництва" не цікава для совєтського глядача, то він може переключити на іншу, так само нудну, або ще нуднішу — 50-хвилинний звіт про „економічну перемогу" республіки в 1973-му році; а якщо й це виявиться не цікавим совєтському глядачеві, то він може включити програму, у якій подаються біографії совєтських середньошкільників, які перепали під час екзаменів, та з яких причин це сталося.

Посеред вечора, програми совєтської телевізії трохи урізноманітнюються, і глядач має до вибору: лекція фізкультури; опера Верді; 45-хвилинна розповідь про життя і творчість когось з менше талановитих, але зате політично чистих совєтських письменників. Крім того передаються ще вісті, але тільки такі, що є корисні для партії і Совєтського Союзу.

Партійна пропаганда

Правда, часами совєтська телевізія передає програми, які хоч і служать цілям партії, але які рівночасно подобаються глядачам.

Однією із найпопулярніших програм совєтської телевізії в минулому році, проте сильно навантаженою політичною пропагандою, був серійний фільм „17 пробесків весни". У цьому фільмі, по-мистецьки відіграному й технічно знаменито виконаному, показано, як заповідач запевняє, „документальні", а в дійсності видумані „подвиги", совєтського шпигуна, який проліз в німецьке Гестапо і своїми діями ударемнив таємний договір між нацистською Німеччиною і Америкою, що було б уможливило Гітлерові залишити свої дивізії на східньому фронті для боротьби проти СССР...

Совєтська телевізія показує також інші легкі, розривкові програми, але й вони спрямовують думання совєтських громадян в такому напрямі, що його визначують партійні пропагандисти.

„Гей, дівчата!" „Гей, хлопці!"

На екрані совєтської телевізії є дуже популярна місячна програма, під назвою „Гей, дівчата!", в якій партійні підганяйли закликають молодих дівчат і жінок, щоб голосилися до праці в 28 родах зайнять, що найкраще надаються для жінок, але за які не дуже-то добре винагороджують, тобто мало платять.

Таким чином, сміється Леддінгтон, що у державі, яка голосно хвалиться своїми рівними правами для жінок — дівчата й молоді жінки змагаються за те, щоб стати найкращою у Совєтському Союзі, цирувальницею шкарпеток, продавчицею в крамниці, хатньою господинею, кухаркою чи повитухою.

Одначе під натиском опінії молодих хлопців, що, мовляв, у совєтській телевізії завівся „жіночий шовінізм" і „дискримінація мужчин" — керівники телевізії започаткували нещодавно нову програму, під назвою „Гей, хлопці!"

„Лессі" та інші програми

Але обі ці програми, що втішаються досить великою популярністю серед совєтських глядачів, є дуже рідкісні, бо їх показують тільки раз у місяць. Зате совєтську телевізію завалено такими всесоюзними, тобто такими, що їх показують в цілому Совєтському Союзі, нудними програмами, як „День совєтського танкіста", „День лісу", „День тракториста", „День геолога" тощо. Ясно, що, дивлячись на такі „всесоюзні" передачі, совєтський глядач нудиться й позіхає.

Величезною популярністю серед молодих і серед старших совєтських глядачів втішаються дві американські програми, які регулярно показує совєтська те-

(Закінчення на стор. 5-ій)

І. Пеленська

ДО ПРОГРАМИ НАВЧАННЯ У ШКОЛАХ УКРАЇНОЗНАВСТВА

(На маргінесі статті Любови Коленської, „Свобода" 16 березня 1974)

Нещодавно чули ми закид одного чільного політичного діяча, що в школах українознавства панує надмір патріотичної атмосфери і патріотичного матеріялу, що, мовляв, відкидає учнів від рідних шкіл. Пані Коленська у своїй статті „Діти — майбутнє народу", навпаки, закидає цим школам „змеханізоване знання з поодиноких предметів і брак пошани до української культури".

Винен мав би бути в цьому „брак сильного проводу в шкільництві" і „брак відповідно виготовленої програми".

Залишаємо на боці „сильний провід", бо не зовсім ясно, що авторка під цим розуміє: якщо шкільну дисципліну, то треба усвідомити собі, що в сучасній перемократизованій Америці ледве, чи можна це брати до уваги. Але пригляньмося справам програм, зокрема пораді, щоб „стару й середню добу української культури треба брати „в максимальному скороченні", а залишити докладніше вивчення цієї доби університетським студентам; натомість вкласти до програми сучасну українську літературу, твори нових письменників, науковців і мистців, тому, бо діти це люблять. Тому, що цього немає в підручниках, треба цей матеріял до підручників впровадити.

Такий підхід і в давній і в новітній педагогіці і в системі навчання не є відомий, ні практикований. У школах цивілізованих народів, за винятком тих, які живуть у тоталітарних режимах, і зміняють легко культ осіб, ідеологій, чи систем, навчання історії і письменництва ведеться від зарання сторіч. В американській школі, яка не має старої літератури, починають англійську літературу від УП століття і прикладають до неї велику увагу у вищих клясах середньої школи. Здається, що таку ж, або більшу увагу треба прикладати українським школам до культури княжої і пізнішої козацької держави. Закріплення цього матеріялу вже у молодому віці важливе з двох причин: щоб дати учневі сильну основу для новіших епох, і щоб дати кожному молодому українцеві і українці сильну зброю для оборони цих діб, на які кладуть свої „наукові" концепції, а насправді шовіністичні теорії наші сусіди.

Щодо зацікавлення учнів навчальним матеріялом старих часів, то його досвідченому педагогові не трудно збудити, так само, як недосвідченому легко зневохотити до матеріялу новіших часів.

Тут дозволю собі дати приклади, яких я була свідком, відвідуючи школи українознавства в Канаді, ЗСА, чи Австралії. На лекції у 9-ій клясі, в якій починається систематичний курс старої доби історії, літератури, археології, найбільше зацікавлення викликала археологія. Учні, зацікавлені розкопками на рисунках і кількох музейних експонатах захоплюються спробою відтворення старих предметів і будівель. Потім самі починають ставити запити про історичні умовини, постаті й події і в своїй уяві усучаснюють життя старини. На другу лекцію усі приносять рисунок доби Ярослава Мудрого, чи Осмомисла і вміють умотивувати свій рисунок, навіть тоді, коли кожний рисунок є інакший. Щодо історії, то зацікавлення нею навіть у малих дітей є велике, якщо вони одержать відповідь на запит, „чи то було направду?" Очевидно, що цей предмет треба подавати образово й живо, часом навіть драматично.

Ще один приклад з лекції літератури: учителька приступає до нової лекції, з поемою „Слово о Полку Ігореві". Пояснення, що це є стара поема, а відтак, що її роля в українській літературі викликає знуджений вираз облич і подекуди шум у клясі. Тоді учителька каже: „Діти, ви чули про цей твір в американській школі?" Мовчанка, вкінці один учень каже: „Так, але учитель казав, що це є рашен". — Добре, — каже учителька — хто з вас хоче довідатися, як доказати американському учителеві, що це український, а не московський твір"? — Половина кляси зривається і підносить руки. І всі погоджуються, що перше, заки доказувати комусь, треба пізнати самому. Як вони читали цю поему! Як виловлювали кожне місце, яке стверджувало її походження і характер, як шукали історичних і географічних аргументів на основі тексту! І як зуміли створити собі сукупність доказів і величавий образ краси цього твору і цілої старинної доби.

Уже в народній школі 9-річні діти в американській школі зустрічаються з поглядом ,написаним чорне по білому в а м е р иканських підручниках, що на сході Европи є велика держава Совєтський Союз, поділена „так як Америка, на стейти". І вже тоді українські батьки мусять звертати увагу на цю проблему. Тому з національного боку вивчання старої доби має в нас своє специфічне значення.

Щодо сучасної доби культури, зокрема історії і літератури, то вона, за деякими винятками, ніколи не є впроваджена до програми навчання в середній школі.

Можливо тому, що вона не має потрібної історичної перспективи, часто є контроверсійного харадтеру, є під загрозою однобічности насвітлення даним педагогом, змінює свій хід і погляди автора на очах сучасників і треба бути обережним в її клясифікації, оцінці і подачі. Власне на ці твори виробляють собі погляди щойно студенти університетів (якщо вони взагалі ще займаються літературою, бо більшість іде на студії, зв'язані з природознавством, чи ін. ділянками, і взагалі не цікавиться літературою, ні українською, ні іншою. Якщо ми, у 20-их роках впровадили б до історії літератури постать Павла Тичини, якого початковими творами ми всі були захоплені, чи було б це доцільно? Наші професори звертали тоді нам, учням гімназій і учительських семінарій увагу на появу „Золотого Гомону П. Тичини і

(Закінчення на стор. 5-ій)

Дм. Грушецький

ДОПИТЛИВІ ОЧЕНЯТА

(До виховного ідеалу)

Нам безперечно треба виховного ідеалу, можливо це дещо заголосна назва. У „Свободі" вивів, чи оформив цей ідеал проф. М. Семчишин, а д-р Б. Цимбалістий пробував його „розгромити". Були й такі дискутанти, що називали нашу виховну систему просто „махнівщиною" та й крапка. Це добре. Жива реакція — ознака того, що нас це питання таки болить.

Одначе, зовсім ніхто не порушив у цих ідеалах питання дисципліни. Так, саме дисципліни і все, що з нею щоденно пов'язується. Наприклад: кляса як кляса, маєте двадцятеро дітей, а тут вам приводять двоє таких, що батько й мати говорять з ними по-англійськи (при чому обоє „діпісти" з крови й кости!), діти не вміють по-українському. Ну, вони вже великі, їм уже дванадцять років, вони будуть соромитися в першій клясі... Йдуть до четвертої. І починається стягання позему усієї кляси вниз. Їм навіть пояснюють по-англійськи (а коли наші діти сюди приїхали й пішли до школи, то їм ніхто по-українськи не пояснював!) Приходить кінець року, діти ті, звичайно, нічого не знають, але... ніяково, треба їх перевести до вищої кляси. Переводять. І так кожного року; діти нічого не роблять, адже вони перейдуть. Або таке: маєте двадцятеро дітей як дітей, а двадцять перший шибеник і заводій, нічого не робить, не слухає, регоче на лекції та кидає пожовану гуму. Деякі починають його наслідувати (м о в л я в, і я „таф гай"). Нічого не допомагає. Телефонуєте до батька. „Пане вчителю (ще добре, як скаже — вчителю, а переважно — „професоре"), робіть з ним що хочете, ми його ніколи на бачимо, бо працюємо наніч, а старші діти його доглядають". Чиста морока! Суспендувати такого, не перевести до вищої кляси? Дайте спокій, та це ж українська дитина, їх і так щодалі то менше ходить до школи... І ми таки „робимо з ним, що хочемо", і він перестає в клясі кидати пожовану гуму.

А тим часом у тій же клясі є й прекрасні діти. Вони дивляться на вас допитливими оченятами, слухають, виконують усі роботи, їм залежить на тому, щоб мати якнайкращі оцінки і чогось навчитися. Вони, ті хороші діти, підтримують вас у клясі, дають вам наснагу працювати.

Але це не штука навчати хороших дітей, добрий педагог той, хто найгірших навчить і „укоськає". Як низько слід кланятися такому педагогові, що дасть собі раду в умовах суботньої школи з тими, що „їх батьки ніколи не бачать", або з такими, що їх батьки не навчили по - українськи, а приводять їх до школи українознавства. Кожний вчитель мріє вчити дітей, а не карати їх чи викидати. Це йому найбільша нагорода й гордість, коли його кляса добра, й заслужено всі переходять до вищої кляси. Але хто нам дав право тими, що „батьки ніколи їх не бачать", чи тими, що не вміють по-українськи — затримувати розвиток кляси і понижувати дисципліну? Звичайно, честь і тим батькам, що хоча пізно, але відчули потребу посилати дитину до школи. Правда, це ж українські діти, нам їх безперечно шкода, ми їм раді допомогти, але чи такою ціною? Чи не повинні б діти, що не вміють по-українськи, „хапати", що можуть, як колись робили наші учні в американських школах, не вміючи по-англійськи? Або, коли їх більше, чи не треба було б створити для них англомовної кляси? Невже ми можемо з чистим сумлінням пристосовувати всю клясу до тих кількох слабих? Ще коли дитина старається, уважає на лекції, не заваджає іншим, та не вспіває, то таку можна перевести до вищої кляси, але чи можна перевести шибеника - заводія, що нічого не робить, а тільки заваджає і на якого батьки не мають жадного впливу? Чи не даємо ми „зелене світло" іншим, переводячи такого до вищої кляси?

Та найболючіша обставина та, що коли вчитель затримується з тими шибениками, чи слабими, то ті „допитливі оченята" починають нудитися. Вони вже те все знають, вони чекають нового. Вас починає мучити сумління, вам стає жаль їх, не дай Боже, вони втратять ту чарівну допитливість.

Ось, де проблеми! Хто на ці питання відповість, хто стане в обороні тих прекрасних допитливих оченят...

А. ШТЕФАН

Монс. АВГУСТИН ВОЛОШИН

У 100-РІЧЧЯ НАРОДИН БАТЬКА КАРПАТО-УКРАЇНСЬКОГО ВІДРОДЖЕННЯ.

(9)

Тим часом для Чехословаччини надійшли критичні дні. На прохання президента Бенеша, Франція звернулася до урядів Польщі та Румунії, щоб дозволили на транзит совєтських військ, що мали прибути до ЧСР, для її охорони. Однак, обидві держави відмовились.

На Судетах проголошено стан облоги й почались арешти й в не-німецьких місцевостях. У нас поліція арештувала Івана Рогача. Здавалось, що війна неминуча. В цій ситуації прем'єр Великої Британії Чемберлен звернувся до Гітлера і заявив охоту негайно полетіти до Райху для мирного полагодження спору. Гітлер запросив Чемберлена і у висліді розмов прийшов „Мюнхен", де Франція зрадила свою союзницю ЧСР, а Велика Британія не проявила охоти, щоб обороняти ЧСР.

5-го жовтня президент Бенеш в радіопромові заявив, що зрезиґнував і президентську власть передав прем'єрові генералові Сіровому. Опісля розпрощався з чехами і словаками та, не згадавши в промові ані підкарпатських русинів, ані „русув", полетів до Лондону.

8-го жовтня представники українців та „русских" порозумілися і ще того ж дня вони полетіли до Праги зі спільним внеском. Та хоч ген. Сірови негайно іменував автономну словацьку владу, відволікав затвердження влади Карпатської України. Тільки 11-го жовтня іменував він — мабуть під впливом вістей про бурхливі маніфестації в Ужгороді, та інших містах — перший уряд сфедерованої з чехами та словаками Карпато-Українську Державу, в якому від українців були міністер Юліян Ревай і державний секретар Августин Волошин.

За два тижні виявилося, що два „русскі" міністри були платними агентами мадярської взгл. польської влад. А. Бродія арештовано в Празі, а С. Фенцик утік до Мадярщини. 27-го жовтня іменовано нову владу: прем'єр А. Волошин, міністри — Ю. Ревай та Е. Бачинський. Про світлі і трагічні дні Карпато-Української Держави, читач має вичерпні інформації в українській та великій англомовній праці проф. д-ра П. Стерча, тому тут згадаю тільки найважливіші події, перш за все ті, які безпосередньо зв'язані з А. Волошином.

Прийшли Віденський арбітраж та евакуації, втрата Ужгороду, й Мукачева, Берегова й майже 200,000 населення. А. Волошин вже в Хусті сказав: („Нова Свобода", 11 листопада 1938 р., стор. 2 і 3): „Майбутнє наше в наших руках... Найбільшим завданням нашим тепер є дати всім працю й хліб... Тепер вже ні на кого не можемо нарікати, самі мусимо будувати своє щасливе життя. І збудуємо!"

Влада Волошина зорганізувала успішну адміністрацію без Крайового Уряду, який зліквідовано. Прийняла поважне число карпатських українців до державної служби, між іншими до жандармерії, до прикордонної служби і до інших урядів. Розпочала публічні праці, між ними направу дороги Липша-Довге, направила кривди в нашім шкільництві і зліквідувала чеські школи за винятком тих, які були потрібні для чеських дітей. Жидівські діти перейшли до українських шкіл та з 900 чеських учителів 800 повернулось до Чехо-Словаччини. Ужгородську, Мукачівську та Берегівську гімназію евакуйовано до Перечина, Ракошина, Білок і Василіянську гімназію в Ужгороді до Бичкова. Учительські семінарі перенесено до Севлюша, чеську до Чинадієва, Торговельну Академію до Сваляви, Торговельну Школу до В. Березного і переорганізовано на Експортово Торговельну Академію, горожанські школи до Невицького та Довгого, і засновано нові горожанські школи в Липші, в Драгові та інших місцевостях.

У всіх галузях політичного і громадського життя праця ішла бадьоро і жертвенно. Взаємини з чехами були коректні, навіть добрі. Все це змінилося, коли президент Гаха, правдоподібно на домагання німців, 16-го січня 1939 р. найменував, Лева Прхалу, генерала чесько-німецько-польсьдого походження, одруженого з росіянкою на третього міністра карпато-української влади. В цілій Карпатській Україні відбувались протестні маніфестації, А. Волошин не допустив до Ради міністрів Прхалу й домагався, щоб він зрезиґнував. Прхала вернувся до Праги, але німці через Гаху обстоювали, щоб Прхала вернувся до Хусту та перебрав і виконував свій уряд. Але з того нічого не вийшло, бо ніхто — крім деяких чехів — не хотів з ним говорити, і він так боявся, що їздив в танку.

Між тим, А. Волошин виписав і перевів вибори до Сойму. Деякі мадярські, чеські, русофільські та комуністичні автори писали, що вибори були не правильні, бо була лиш одна листа, опозиція була неможлива й голосування не завжди було тайне.

Треба підкреслити, що владний список кандидатів був коаліційним й складався з десятьох кандидатів, які раніше належали до Християнсько-Народної партії, — десятьох кандидатів, колишніх соціял-демократів, два з них з лівого крила, сім — колишніх аґрарників, двох — колишніх українських націоналістів і по-одному з національних меншин, чеської, румунської і німецької. Мадярська меншина не згодилася найменувати кандидата, жиди не бажали жидівського кандидата, але заявили, що голосуватимуть на владну листу, що й зробили.

Крім владної листи кандидатів, було ще подано „Листу кандидатів Подкарпатських Русинів". Виборча комісія відкинула цю листу, бо її „уповноважений": д-р Мілош Дрбал заявив, що він нічого спільного з цією листою не має, навпаки, він є кандидатом на владній листі. Подібно, 70% її кандидатів не дали своєї згоди, щоб кандидувати. („Нова Свобода" 29 січня 1939). Третю листу „Українських Жінок" відкликали кандидатки д-р Плітас і Тисовська. Опозицію можна було виявити порожним ковертом. Були 17,752 порожні коверти — неґативні голоси — із різних місцевостей Карпатської України. Не проголошено ні одного випадку порушення тайного голосування, бо такого й не було.

Думаю, що це було в другій половині лютого 1939 року. Прем'єр Волошин зателефонував до мене, щоб на 7-му годину зайти до його помешкання, бо хоче порадитись зі мною. Там він сказав: „Я дістав від епископа Стойки листа, в ньому він переказує: (не пригадую собі, хто був в листі названий чи прем'єр Телека, чи міністер Чакі)"... приключіться добровільно до Мадярщини, будете мати кращу автономію, як чехи". Перечитавши листа, я сказав „Безперечно, це почерк Стойки і я вірю, що йому Телекі чи Чакі це сказав. Але я не можу вірити Телекі чи Чакі, бо мадярська влада веде таку дику і брехливу пропаґанду, що мабуть і большевики так дико цього не роблять. Я не можу вірити такій владі, яка одного дня підписує арбітраж і визнає наші границі, а за кілька днів веде свою армію, щоб забрати наш край. Те саме ділялося тепер перед виборами, чи на Мукачівщині восени минулого року і тепер на наше Різдво. Наше військо вигнало їх, коли вони переступили границю, Гітлер двічі сказав мадярським гонведам „цурік"!

„Чи ти віриш німцям?" перервав мені прем'єр.

„Теперішнім не вірю! Але вони вже двічі рятували нас! Крім того мадяри завжди можуть сказати, що Волошинові нічого подібного не обіцяли. А на кінець, я не можу договоритись із такою владою, яка не визнає, що я українець. Чи мадяри пристали б до таких німців, які почали б твердити їм, „Ви не мадяри, ви монголи!?"

„Маєш слушність!", сказав прем'єр. „Я не дам відповіді епископові Стойці!"

(Продовження буде).

Юридична Комісія вимагає від Президента передачі магнетофонних записів

Вашингтон. — Юридична комісія Палати Репрезентантів, яка розглядає можливості формального обвинувачення президента Ніксона, в четвер, 4-го квітня, оприлюднила вимогу, щоб президент Ніксон до наступного вівтірка, 9-го квітня, передав Комісії 42 магнетофонні записи. Демократичний конгресмен Пітер Родіно, голова Комісії, заявив, що Комісія на цю передачу чекає вже коло 40 днів, бо ще 25-го лютого зажадала цих магнетофонних записів, але Білий Дім досі ще не відповів Комісії, чи плянує передати їх, чи ні. Якщо президент Ніксон не згодиться на передачу цих магнетофонних записів, то Комісія видасть йому формальний виклик — сказав конгресмен Родіно. Із встановленням вівтіркового реченця погодилися всі члени Комісії, тобто 21 демократ і 17 республіканців. Речники Білого Дому відмовилися коментувати цю вимогу Юридичної комісії, заявляючи, що в цій справі переговорюють тепер адвокати Білого Дому та Комісії.

Президент УНР М. Лівицький відвідав Фінікс

Президент Микола Лівицький і конгресмен Джон Конан під час бенкету. За столом — прапори Поневолених Народів.

16-го і 17-го лютого Українська Громада у місті Фінікс вітала в себе президента УНР в екзилі, Миколу Лівицького.

Президент Лівицький прибув до м. Фінікс в п'ятницю, 15-го лютого, де на летовищі зібралася поважна група української громади, щоб гідно привітати дорогого гостя. Оплесками вітала громада президента Лівицького, а Галина Підляшевська в народнім строю піднесла йому китицю квітів. В зустрічі при вечері з деякими членами нашої громади президент Лівицький зреферував ціль своїх відвідин Австралії та прибуття до західніх стейтів Америки.

На другий день, в суботу, президент Лівицький прибув на сніданок „Арізона Брекфест Клюб" (анти-комуністична організація в Арізоні), де зложив їм свої гратуляції за їхню працю в боротьбі проти комунізму. О годині 9-ій рано відбулося перше інтерв'ю на телевізійній станції 10-ий канал КООЛ, а відтак інтерв'ю на телевізіях КТВК 3-ій канал, та КПГО 5-ий канал. Президент Лівицький звертав увагу на те, що в Україні дисиденти В. Мороз, С. Караванський, В. Чорновіл, І. Дзюба та інші, борються в першій мірі за права українського та інших поневолених Москвою народів. Ті українські дисиденти, говорив президент Лівицький, заслані на каторги, в концентраційні табори чи „психіятричні лікарні". Їх не може Москва позбавити громадянських прав та вислати поза межі держави, бо їхні лави ростуть і на місце засуджених приходять нові люди. Сьогодні уже не може Москва заглушити голосу спротиву не лише на Україні, але і в інших поневолених народах, та що визволення з під російсько - комуністичного терору єнеминуче з поміччю, чи без помочі західнього світу.

Зацікавлення коментаторів телевізій справою дійсного стану в Україні було велике. Доказом того є факт, що не лише того самого дня, але і на другий день повторили висвітлення інтерв'ю, що нормально не робиться.

Тогож самого дня в суботу по обіді відбулася зустріч Президента з місцевим українським громадянством в приміщенні Української Католицької Церкви. Від Організації Оборони Чотирьох Свобід України (ООЧСУ) вітав Президента Павло Поліщук, Союзу Українських Ветеранів поручник Микола Бурда, Українського Вільного Козацтва майор Константин Чепель, Українського Народного Союзу Василь Литвинишин, Українського Осередку „Тризуб" Олександер Івасів, Громадського Комітету Микола Теслевич, Антибольшевицького Бльоку Народів Евгенія Чопівська, Товариства Прихильників УНР Юрій Ілінський та від Української Католицької Церкви парох та господар зустрічі отець Мирослав Колодій.

Після зложених привітів виступив з доповіддю президент Микола Лівицький. Подаючи інформації про сучасний стан Уряду Української Народної Республіки та конечність об'єднання усіх політичних сил в одну цілість, президент Лівицький з'ясував важливість підписання спільної декларації з Головою ОУН Ярославом Стецьком.

Зустріч закінчилася відспіванням Президентові „Многая Літа" та національним гимном.

На другий день президент Лівицький, в асисті ветеранів, прибув на Богослужбу до української католицької церкви. Отець Мирослав Колодій привітав Президента та підніс поцілувати Святе Євангелія. Після проповіди отець Колодій побажав Президентові сили й витривалости в його праці. Президент Лівицький прибув до Православної Церкви на другу половину Богослужби. Отець настоятель Андрій Ілінський бажав Президентові всіх благ та сили в дальшій його праці для визволення України.

О 2-ій годині по полудні президент Лівицький був почесним гостем на святі Незалежности Литви.

У вечірніх годинах в репрезентативному ресторані в честь президента Лівицького відбувся бенкет. Залю заповнили не лише українці, але прийшли на цей бенкет литовці, серби, хорвати, болгари та інші, щоб гідно вшанувати гостя.

Президент Лівицький дякував усім присутнім, представникам поневолених народів та представникам уряду, котрі прийшли особисто на бенкет, чи прислали писемні привіти. М. Лівицький закликав до витривалости духа та висловив надію на стрічу на Рідних Землях. Бенкет закінчився молитвою, яку перевів отець Мирослав Колодій, парох української католицької церкви.

Присутні представники американського уряду, організацій, українці і чужинці підходили до головного столу, щоб поґратулювати та потиснути руку Президента УНР в екзилі.

В ранніх годинах на другий день громада пращала дорогого гостя на летовищі перед відлетом до Лос Анджелес. Ця небуденна подія надовго залишиться в пам'яті мешканців Фінікс, не лише українців, але й інших, що мали змогу бути на бенкеті і говорити з президентом Лівицьким. Для нас українців це були дні піднесення та тим єшан зіллям, що єднає нас усіх без різниці на релігійні, партійні чи територіяльні приналежності в одну українську цілість, для спільної боротьби і помочі нашому народові на рідних землях.

В. Ф. Ч.

СОВЄТСЬКА ТЕЛЕВІЗІЯ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

левізія, а це фільм про життя диких звірят „Дактарі" і фільм про собаку „Лессі". Обидві ці американські програми втішаються великою популярністю у цілому Совєтському Союзі, не зважаючи на те, що в монологах всіх дійових осіб тих фільмів на екрані совєтської телевізії говорить тільки одна особа. Цю новість запровадили там нещодавно і вона сильно зменшила ефектовність цих фільмів.

Великою популярністю втішаються серед совєтських глядачів також живі передачі спортових змагань, головним чином футболу, що в совєтському Союзі, як і в цілому світі, є найпопулярнішим спортом.

Політичні вісті

Вісті зі світа совєтська телевізія подає тільки такі, які на думку партії, можуть знати совєтські громадяни.

Вісті зі СССР подаються у цей спосіб, що новинки говорить новинкар, а побіч нього сидять, з одного боку гарненька колгоспна дівчина, а з другого — мускулярний сталевар.

Всіх совєтських ватажків показує їхня телевізія у найбільше формальній і штивній манері. Найчастіше вони сидять на сцені і поважно промовляють цілими годинами. На їхніх обличчях дуже рідко тоді з'являється усміх, чи безпосередність.

Щоб усе це могли оглядати „щасливі" совєтські глядачі, совєтський уряд побудував один всесоюзний канал, що до 1975 року має обслуговувати біля 80 відсотків населення, а три окремі канали для західніх районів СССР.

Деякі совєтські телевізійні програми передають в кольорах, почерез совєтсько-французьку сітку „Секам", але тому, що кольорові телевізійні апарати в СССР дуже коштовні, 803 доляри, їх мало купують. Звичайні чорно - білі телевізійні апарати коштують між 167 а 486 долярів.

На совєтські відносини це означає, що робітник, щоб купити кращої марки телевізійний апарат, мусить працювати три місяці, або й більше.

В Ню Джерзі знайдено кістяк мастодонта

Клостер, Ню Джерзі. — У неділю, 7-го квітня, група палеонтологів у багнистій околиці недалеко містечка Клостер, Ню Джерзі, знайшла ще кілька десятків кісток та ікло мастодонта, величезного звіря, який жив у доісторичній добі та був подібний до теперішнього слона, але не споріднений з ним. Ще в лютому ц. р. робітники, які в цій околиці побільшували резервуар, припадково викопали кілька кісток цього мастодонта. Тепер розкопками провадять три професійні археологи з Американського Музею Історії Природи в Ню Йорку, а їм допомагає понад 40 добровольців-аматорів. Розкопки спонзоровані музеєм у Парамус, Ню Джерзі, де кістяк буде зложений та виставлений для публічних оглядин. Археологи сподіваються, що пощастить викопати цілий кістяк мастодонта, який в цій околиці ще жив 8-10 тисяч років тому. Мастодонти були коло 10 стіп заввишки та важили кілька тисяч фунтів. Деякі із викопаних минулої неділі кісток важать по 50 фунтів. Тому чотири роки в цім самім багні знайдено ікли та кілька кісток іншого мастодонта. Взагалі ця околиця багата на доісторичні знахідки, бо вже від 1890-их років тут часто знаходять кістяки. Керівник найновіших розкопків, д-р Ричард Вайт, сказав, що існує можливість, що крім цілого кістяка мастодонта пощастить викопати також кістяки інших доісторичних тварин.

Ф. Липецький

КИЇВ НЕ В РОСІЇ...

З увагою прочитав я надруковану у „Свободі" з дня 26 січня 1974 року статтю д-ра Олекси Біланюка п. з. „Україна — не Росія", в якій він описав, як запротестував проти термінологічної недбайливости Ерика Севарайда в його телевізійному коментарі про недолю 20 мільйонів політичних в'язнів-росіян, які караються в совєтських концтаборах. Автор статті зазначує, що його у відповіді Севарайда заскочило завваження, що він був єдиний, який запротестував проти недбайливого вживання терміну „Рашен". Іншими словами, Ерик Севарайд дав нам, українцям, добру лекцію про нашу інертність у випадках перекручування американцями фактів на нашу некористь.

Аналогічний випадок трапився на початку вересня м. р. У зв'язку з участю принца Филипа, чоловіка британської королеви Єлисавети II з донькою принцесою Анною, в кінних перегонах, які почалися 5 вересня в Києві, американська преса і телебачення передавали цю подію, при чому названо Київ російським містом. Дня 9 вересня за „Ассошієйтед Пресс" (АР) повторив це „Ди Детройт Нюз", а 10 вересня у вечірніх вістях Волтер Кронкайт. Ми зараз зареаґували в цей спосіб, що написали до „А с с о ш і є й т е д Пресс", Волтера Кронкайта і „Детройт Нюз" письма, а щоб надати їм урядового характеру, вислали ми їх з рамени Метрополітального Відділу УККА в Детройті. Від „АР" і Волтера Кронкайта одержали ми потвердження відбору нашого письма, а від „Ди Детройт Нюз" відповідь, яка нагадує нам відповіді мітичної Дельфійської Питії. Але наша реакція зробила своє, бо від того часу „Асс. Пресс" і „Ди Детройт Нюз" поправилися і вже є обережніші у своїх писаннях на совєтську тему. Наприклад, „Ди Детройт Нюз" з 25 листопада м. р. подав за „АР" вістку, що дві американські компанії погодилися збудувати в українському місті Северодонецьку хемічну фабрику. Те саме можна сказати і про Волтера Кронкайта.

Все ж таки з цією нашою реакцією ще не все в порядку. Хтось прочитає ображаючу наше національне почування вістку, обуриться і на цьому кінець. А шкода. Бо американська преса рахується з голосами читачів і в більшості випадків спростовує свої помилки.

Нашу акцію надрукували у жовтневому числі „Детройтські Новини". Якось вважали ми зайвим написати про це у свій час до „Свободи". Робимо це тепер тому, щоб зрушити совість наших патріотів і заохотити їх до реаґування на подібні до вищезгаданих недоліків американської преси, телебачення і радіо.

ДО ПРОГРАМИ НАВЧАННЯ У ШКОЛАХ УКРАЇНОЗНАВСТВА

(Закінчення зі стор. 2-ої)

читали його нам на лекціях літератури, але не спішили, на щастя, впроваджувати творчости Тичини до програми.

Трудно погодитися з поглядом авторки, що все те, що учні вивчають і говорять на іспитах зрілости та імпрезах є „на показ" і забувається. Цей погляд є зовсім неузасаднений. Забування — річ зглядна й індивідуальна, а власне те, що учні засвоюють для виступів є для них здебільша сильним переживанням і залишається на ціле життя. Навпаки, шкода, що в нас так мало драматичних шкільних гуртків і виступів молодих акторів.

Щодо порад Політичної Ради УККА, які, на думку авторки відразу піднесуть школи українознавства, то дозволю собі сказати, що від Політичної Ради очікуємо грограми політичної і такої ж інформації для української громади і ширення політичної освіти взагалі, а не розпорядків для шкільних чинників, які є поза засягом програми й компетенції Політичної Ради. І взагалі школа, що замість запроєктувати й дати фактичну і реальну допомогу рідному шкільництву, сиплються поради до програми навчання. Також було б вказано, щоб наші громадсь і політичні установи зацікавилися тими елементами суспільства, які стоять осторонь українства і спрямували їх в українське середовище, а їхніх дітей до рідної школи, замість переймати функції шкільних рад шкіл українознавства, які, по при всі свої недомагання є для молоді джерелом знання української культури і випустили вже багато кандидатів на чільні українські американські, канадські, чи австралійські становища.

Не зважаючи на ці різниці полглядів відносно деяких проблем, ми вдячні п-ні Коленській за її турботу рідним шкільництвом і молоддю та за кожну статтю, яка цю важливу справу так, чи інакше насвітлює.

ПРАВЛІННЯ УКРАЇНСЬКОГО ЛІТЕРАТУРНОГО ФОНДУ ім. ІВАНА ФРАНКА в ЧИКАҐО, Ілл.
у глибокому смутку повідомляє,
що 31-го березня 1974 року, передчасно,
на 61-му році життя, помер

ТЕОДОР КУРПІТА

письменник і ініціятор та член Правління УЛФ ім. Івана Франка в Чикаґо.

•

Опечаленій Дружині і всій Родині, висловлюємо щирі й глибокі співчуття.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

ПРАВЛІННЯ УЛФ ім. І. ФРАНКА в ЧИКАҐО, Ілл.

•

Замість квітів, згідно з бажанням Покійного, просимо складати свої пожертви на літературні нагороди Українського Літературного Фонду ім. Івана Франка в Чикаґо.

З великим смутком повідомляємо, що дня 31-го березня 1974 року — по довшій і тяжкій недузі — в Чикаґо, Ілл., відійшов у Вічність наш ШКІЛЬНИЙ ТОВАРИШ

сл. п. ТЕОДОР КУРПІТА

ПОЕТ, ПИСЬМЕННИК, РЕДАКТОР

Покійний народився дня 12-го травня 1913 року в с. Ремезівці, район Золочів.

ЗАУПОКІЙНІ ПАНАХИДИ відбулися в понеділок і вівторок, 1-го і 2-го квітня 1974 року.

ПОХОРОН відбувся в середу, 3-го квітня 1974 року з похоронного заведення Музика і Син до Собору свв. Володимира і Ольги в Чикаґо, а опісля Тлінні Останки були похоронені на цвинтарі св. о. Николая в Чикаґо.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

МИРОН МАЛАНЮК
СТЕФАН БУК

•

Опечаленій Дружині Покійника — п. Євгенії — складаємо наші глибокі співчуття.

•

Замість квітів на свіжу могилу поета, редактора сл. п. Теодора Курпіти — нашого Дорогого Товариша з гімназії „Р. Ш." в Золочеві — складаємо 50.00 дол. на Б. Ф. Собору свв. Володимира і Ольги в Чикаґо.

У ДРУГУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
нашого Незабутнього
МУЖА, БАТЬКА, ДІДУНЯ, ШВАҐРА й ВУЙКА

сл. п. Інж. АНТОНА ХУХРИ

будуть відправлені

ЗАУПОКІЙНІ СЛУЖБИ БОЖІ:

у КАПЛИЦІ на „Союзівці" в КЕРГОНКСОНІ, Н. Й., в СУБОТУ, 20-го КВІТНЯ ц. р., в год. 7-ій вранці;

у Церкві СВ. МИКОЛАЯ в ПАССЕЙКУ, Н. Дж., в СУБОТУ, 20-го КВІТНЯ ц. р. в год. 6:30 вранці;

у Церкві СВ. ДУХА в ЧЕСТЕРІ, Па., в СУБОТУ, 20-го КВІТНЯ ц. р., в год. 7-ій вранці;

у Церкві оо. ВАСИЛІЯН в ГЛЕН КОВІ, Н. Й., в П'ЯТНИЦЮ, 19-го КВІТНЯ ц. р. в год. 8-ій вранці.

У СУБОТУ, 20-го КВІТНЯ ц. р. в год. 1-ій по пол. на УКРАЇНСЬКОМУ ЦВИНТАРІ в БАВНД БРУКУ, Н. Дж. відбудеться

ПОСВЯЧЕННЯ ПАМ'ЯТНИКА НА МОГИЛІ ПОКІЙНОГО

Про молитви за спокій душі Покійного й до участи в торжестві посвячення пам'ятника — Приятелів і Знайомих щиро просить

дружина — ДАРІЯ й РОДИНА

Замість квітів на свіжу могилу

сл. п. д-ра Богдана Олесницького

на Українську Вільну Академію Наук складають 25.00 долярів

д-р Микола і Ольга КУЗЬМОВИЧ

Українські поселенці в Південній Америці

Ню Йорк — (Б. Б.) На запрошення Управи Літературно-Мистецького Клюбу в Ню Йорку, гість з Арґентини Михайло Данилишин виголосив у п'ятницю 1-го березня 1974 р. доповідь про українське поселення в Арґентині й інших поблизьких південноамериканських країнах. Гостя привітав голова Клюбу інж. І. Жуковський, представивши прелеґента, як одного з чільних українських громадських діячів нашої спільноти в Арґентині.

На вступі своєї доповіді, п. Данилишин від імени арґентинської спільноти, привітав українську громаду в Ню Йорку і своїх знайомих з Арґентини, що звідтіля переселились до ЗСА й були на вечорі. Сам він проживає в Арґентині вже 37 років і добре ознайомлений з усіма справами, що заторкають українську спільноту в усій Південній Америці. Прелеґент навів три періоди нашого поселення в Арґентині, що різнились і добором еміґрантів і їхнім наставленням на майбутнє. Перша хвиля еміґрації припала на рік 1897 і тривала до 191¹-го р., тобто до початку Першої світової війни. Це була рільничо-колонізаційна еміграція, головно з Галичини. Приїздили наші еміґранти, що в краю були мало чи безземельними хліборобами, тут отримували наділи від 25 до 75 гектарів гущі-джунглів, з якої шляхом корчування, витинання і випалювання — виробляли землю під засів збіжжя, плекання городів чи садів. Це була дуже важка праця примітивним знаряддям — сокирою і пилкою, бо таких машин і такої техніки як сьогодні тоді ще не було. Все ж таки наші поселенці — хлібороби не жалуючи рук і труду важко працювали, за те сьогодні мають багаті господарства, живуть на хуторах один від одного на 1-2 км. віддалі. Це ті еміґранти, що виїздили з краю на постійний побут в країні, що забезпечила їх хліборобів наділом землі. Вони чи їхні діти найшли в арґентинської адміністрації найвище признання за їхню працьовитість, вмілість і добру громадянську поведінку.

Друга хвиля нашої еміґрації тривала від закінчення українсько-польської війни у двадцятих роках, до початку Другої світової війни. Це вже була еміґрація зарібкова. Вони думали після призбирання деякої суми із зарібків, повернути до краю, купити кусок землі й господарити вже на своїм. Після приїзду до Арґентини працювали при будові нових залізничих шляхів, битих доріг, при будовах фабрик тощо. Декотрі наші робітники, своїм спритом, знанням і пильністю, дійшли до показного майна, побудувавши власні фабрики чи майсерні. Однак, п р и б л и з но в тридцятих роках видано строгеші еміґраційні закони і право в'їзду отримував той еміґрант, що мав тут близьку родину, яка ґарантувала йому працю і допомогу, й тому ця еміґрація дещо припинилась.

Третя хвиля еміґрації наших поселенців, почалась після закінчення Другої світової війни в 1948-му р. Тоді поважне число наших громадян переселилось до Арґентини внаслідок міжнародних договорів УНРРА із заморськими країнами. Це були еміґранти примусові, вони втратили свою батьківщину, що її загарбали вороги українського народу. Це була еміґрація політична. Усі з тієї еміґрації були свідомими українцями, деякі збройно боролись з ворогами, багато з університецькими студіями, чи іншим фаховим знанням. Ця еміґрація — це була свого роду сильна інвекція і скріплення давньої еміґрації, новим повноцінним свідомим українським елементом. На жаль, багато з них за якийсь час переселились до ЗСА, Канади або повернули до Европи, з огляду на вищі заробітки, чи що друге. Можна прийняти, що тепер українських поселенців в Арґентині є біля чверть мільйона осіб. Найбільше є їх в провінції Місіонес — це справжня колиска нашої еміґрації. Вже 1910 р. розвивали свою діяльність читальні „Просвіти", від 1921 р. кредитові кооперативи, а також проходило зорганізоване життя української спільноти, завершене Українською Центральною Репрезентацією.

До провінції Місіонес за українськими поселенцями прибули теж і священики: з Бразилії прибув о. Климентій Жуковський, відтак о. Карпюк і о. Іван Сенишин, що помер 1926 р. в Буенос-Айресі. Всі вони — оо. Василияни. Де були більші скупчення поселенців, там зчасом поставала своя парохія, приїздили священики, будували церкви і засновували школи для дітей. Тепер в цілій Арґентині є 35 католицьких і 5 православних парохій. Від 1968 р. Українську Католицьку Церкву очолює Український Католицький Екзархат. Православні брати теж мали свого єпископа для Південної Америки св. п. Йова Скакальського, що недавно помер.

Тепер в Арґентині є біля 80 осередків товариського і зорганізованого життя, є своїх власних 30 народних домів, є кредитові і банкові інституції, є своя друкарня, виходить 8 тижневиків, є видавництво книжок і брошур, що 1930 р. видало українсько-еспанський словар і щорічно видає календарі. Для молоді організується щорічно вакаційні оселі, але власної ще немає. Досить поважне число нашої молоді студіює на тамтешніх університетах чи інших високих школах, є декілька наших професорів у вищих школах, є також є вже наші професіоналісти з вищими студіями

Після перерви, прелеґент відповідав на запити, сказав дещо й про інші південно-американські країни, де проживають наші поселенці, про Бразилію, Параґвай, Уруґвай і Чіле. У Бразилії, говорив прелеґент, в один час, коли президентом держави був Варґас, було досить важко жити чужомовним меншинам, влада заборонила цонебудь друкувати іншою мовою, крім портуґальської, а навіть вимагали від священиків виголошування проповіді в церкві урядовою мовою, щось подібне, як польські головачі робили на Волині та інших українських землях. Українська громада менша як в Арґентині, там живе приблизно 150 тисяч громадян українського походження. Виросло в Бразилії вже четверте покоління, яке в більшості затримало нашу національну тотожність. Ця наша спільнота повинна відігравати дещо більшу ролю і повинна бути більш активною на зовні, також і в країні свого поселення. Зате церковне життя може краще як в інших країнах, бо там багато покликань до духовного стану.

У Параґваю життьові обставини змінились на краще, українські поселенці, головно рільники, є тепер досить заможні, економічно їм поводиться добре, але брак певного роду морально-просвітньої опіки й нагляду. Українське поселення в Параґваю обраховусть на 10-15 тисяч осіб; багато молоді, бо нерідко родини мають 12 і більше дітей. В Уруґваї картина зовсім інша. Безупинні політичні заколоти, дуже слаба валюта, дорожнеча, нечинні університети й всі вищі школи довели до цього, що українська спільнота залишає цю неспокійну країну і поволі викінчується. У більшості вони живуть в столиці краю місті Монтевідео, їх не буде більше як 4 тисячі осіб. Коли говорити про Чіле, то там залишились лиш одиниці і про українську громаду як таку — немає що й згадувати, бо її в ніякій громадській праці не видно, хоча тепер після прогнання марксистів-комуністів була б можливість зорганізувати своє життя.

Після покінчення доповіді і запитів, маестро Степан Крижанівський від імени Управи Клюбу і присутніх, подякував прелеґентові за цінний доклад про наших братів, що проживають в країнах Південної Америки.

Ізраель Еміот

ЛЮДЯНІСТЬ

Пам'яті лікаря Мирона Семеця

В останні роки він був моїм найкращим приятелем, хоча жили ми далеко один від одного. Народжений він в Україні, але середню і вищу школу — Карловий університет кінчав у Чехо-Словаччині і там довгі роки практикував як лікар.

За своїми політичними переконаннями, був близький до ідеології демократичного соціялізму і ворожо ставився до будь-якої диктатури. У свій час написав був гостровикривальну брошуру проти Сталіна. За німецької окупації Чехо-Словаччини, був пов'язаний з підпіллям. Коли совєтська армія зайняла Чехо-Словаччину, агенти КҐБ відразу знайшли автора анти-сталінської брошури, арештували його й запроторили в концентраційний табір. Відсидів він 13 років, з того чотири роки з нашою групою жидівських письменників, що походили з Буковини, Латвії, і Польщі. Були це: Моше Бродерсон, Марк Розумний, Мотель Сокцієр, Моше Альтман і я.

Начальник нашого табору Єрмолов проголосив, що вважати хворим можна тільки того в'язня, (зека) що має гарячку не нижчу, як 38,5 за Цельзієм. Від щоденно каторжної праці ми були такі перетомлені, що один день випадкового відпочинку рятував нам життя. Трагедія була в тому, що ми хворіли часто на такі недуги, як цинга, пухлина ніг, обморожені пальці, серцеві хвороби, при яких гарячки немає, але й працювати не сила. Та мали ми щастя, що лікарем нашого табору був такий же в'язень як і ми, д-р Мирон Онуфрович Семець. Він боровся за кожного зека, у якого хоча й не було гарячки, але був до тієї міри виснажений, що потребував конечно принаймні одного дня відпочинку. І д-р Семець усім своїм авторитетом умів часто довести начальникові, що такий в'язень хворий і потребує відпочинку. Це нас рятувало. Але не завжди вдавалося нашому лікареві зробити це безкарно. На один раз, через те, що він вперто обстоював хворих в'язнів, таборове начальство позбавляло його праці за фахом і виводило на загальні тяжкі роботи. Тільки що д-р Мирон Семець не каявся, не перепрошував начальства, а демонстративно виходив на важку працю. І тут чим ми могли, то допомагали йому. Кожний з нас ділився з ним своїми заробленими відсотками і останнім шматком хліба. Окремо, велику боротьбу систематично провадив д-р Семець з військовими лікарями з НКВД, які щотри місяці приїздили до табору, щоб переглядати хворих і здорових та встановлювали для них вищі робочі категорії. Нам, виснаженим і хворим, жахливою була перша й друга категорія праці, бо в'язні мусіли виходити тільки на найважчі роботи. Д-р Мирон Семець вічно клопотався, щоб кого з нас можна було негайно перевести в інвалідну категорію, хоч й тут треба було працювати, але це була куди легша праця. І д-рові Семцеві часто вдавалося зробити це для кожного в'язня, що такої полегші дуже потребував; радів тоді разом з нами.

Після Хрущівської амнестії його звільнили і вислали до Чехо-Словаччини, до Праги. Тут він відновив свою лікарську практику, а за уряду Дубчека, став директором клініки. Але коли знову нависла чорна хмара над Чехо-Словаччиною, і совєтські війська почали її окупувати, він мусів утікати. Навіть у школі агенти почали випитувати його дітей, де він ховається. Йому вдалося виїхати до Канади. Тут він, не дивлячись на похилий вік, пройшов нострифікацію і працював у шпиталі для хронічно хворих. Усе ж пережите й вистраждане в минулому не залишилось без наслідків. Він ніби й не хворів, але несподівано виявився у нього пістряк, і він помер.

Не раз я відвідував його у Торонто. Ми довгими годинами сиділи й згадували все страхіття пережитого. Я листувався з ним, як з рідним братом. І ось тепер, коли цього колишнього нашого друга і співв'язня між нами вже немає, в мене — бажання цим спогадом пригадати письменникові Мотелеві Сокцієрові, що д-р Мирон Семець помер. Бо ж Сокцієр знає скільки добра д-р Семець вчинив не тільки для нас, але й для цілого табору в'язнів.

Вільний переклад з жидівської мови, за часописом „Унзере Цайт", з лютого 1974, авторства Йосифа Шварца.

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

КОСТЬ САНАҐУРСЬКИЙ — член УНСоюзу, Відд. ч. 367 Т-ва Запорожська Січ в Рачестері. Помер 7-го січня 1974 на 89-ому році життя. Покійний народився 15-го березня 1884 р. в Жовтів, Рогатин. Полишив у смутку дружину Татіяну, синів: Петра, Василя, дочку Анну, 6 внуків, 5 правнуків, 2 сестри, 1-го брата в краю і 1-дну сестру в Рачестері. Похорон відбувся 10-го січня 1974 на цвинтарі в Рачестері.

Вічна Йому Пам'ять!

Василь Попович

Др. ІЛЛЯ ВИТАНОВИЧ — член УНСоюзу, Відд. ч. 287 Т-ва Сини України в Джерзі Ситі. Помер 30. грудня 1973 на 75-ому році життя. Покійний народився 9-го серпня 1899 р. в Бурштині, повіт Рогатин, Зах. Україна, і став членом УНСоюзу в 1949 р. Полишив у смутку дружину Дарію, дітей — Руту Ґалібей, Юрія, Звениславу Пономаренко та пятеро внуків. Похорон відбувся 3-го січня 1974 на цвинтар св. Андрея в Бавнд Бруку, Н. Дж.

Вічна Йому Пам'ять!

Секретар Відділу

ОЛЕНА КУК — членка У.Н.С. Відд. ч. 5, Бр. Св. Миколая в Асторії. Померла 18-го січня 1974 на 77-ому році життя. Покійна народилася 1896 року в селі Волощина, пов. Підгайці, Зах. Україна, і стала членкою УНСоюзу в 1918 р. Полишила у смутку чоловіка Григорія, дочку Анну з мужом Андрієм Малан, син Володимир і жінка Матильда і 3 внуки і 4 правнуки. Похорон відбувся 21-го січня 74 р. на цвинтар Кальварія, Квінс із церкви Чесного Хреста в Асторії.

Вічна Їй Пам'ять!

М. Хоманчук

Замітка: По похороні на прийняттю присутні зложили 75.— дол. на радіопрограму Церкви Св. Юра в Ню Йорку.

ПЕТРО ПОСЛУЩНИЙ — член УНСоюзу, Відд. ч. 430, Т-ва Дністер у Філядельфії. Помер 12-го січня 1974 на 58 році життя. Покійний народився 1915 р. в селі Петриків, повіт Тернопіль, і став членом УНСоюзу 31-го травня 57 року. Полишив у смутку дружину, дочку, брата з родиною і рідних в Україні. Похорон відбувся на Укр. цвинтарі в Філядельфії.

Вічна Йому Пам'ять!

Ів. Кнігницький

АННА МЕЛЬНИЧУК — членка УНСоюзу, Відд. ч. 204, Т-ва ім. о. А. Гончаренка в Ню Йорку. Померла 22. грудня 1973 на 62-ому році життя. Покійна народилася в 1911 р. в Скрентон, Па., стала членкою УНСоюзу в 1930 р. Полишила в смутку мужа Василя сина Вілліяма, 3 сестри і 5 братів. Похорон відбувся на цвинтар Св. Андрея, С о в т Бавнд Бруку, Ню Джерзі.

Вічна Їй Пам'ять!

Секр. Відділу

ЗАХАРІЙ ФЕДОРЕНКО — член УНСоюзу, Відд. ч. 423, в Чікаґо, Ілл., помер 8-го січня 1974 на 72-ому році життя. Покійний народився 1901 року в Чагрів, Галичина, і став членом УНСоюзу в 1957 році. Полишив у смутку сина Івана, синову Анну і 3-ох внуків та дружину Олену. Похорон відбувся 12-го січня 74 на цвинтар св. о. Миколая в Чікаґо.

Вічна Йому Пам'ять!

Секр. Відділу

ПАРАСКЕВІЯ ПЛЮТА — членка УНСоюзу, Відд. ч. 221 Т-ва Св. Стефана в Чікаґо. Померла 9-го січня 1974 на 79-ому році життя. Покійна народилася 1893 р. в Гологорах, Україна, стала членкою рах. Полишила в смутку мужа Петра, синів Юрія Козак, Йосифа Козак і Михайла Плюта, доньку Стефанію Вайда та сім внуків. Похорон відбувся 12-го січня 1974 р. на цвинтар Св. Миколая в Чікаґо, Ілл.

Вічна Їй Пам'ять!

Т. Шпікула

ЕВГЕН ДАНИЛЮК — член УНСоюзу, Відд. ч. 457, Т-ва Культура в Ню Йорку Н.Й. Помер 12-го січня 1974 на 57 році життя. Покійний народився 1916 в Україні, і став членом УНСоюзу в 1953 році. Полишив у смутку дружину Надію і синів Адріяна і Нестора. Похорон відбувся 16-го січня 1974 на цвинтар в С. Бавнд Бруку, Н.Дж.

Вічна Йому Пам'ять!

Надія Литвиненко

АННА ДУБЛЯНИЦЯ — членка УНСоюзу, Відд. ч. 294, Т-ва в Роґвей, Н. Дж. Померла 30-го грудня 1973 на 79 р. життя. Покійна народилася в 1893 р. в Дуньковичках, пов. Перемишль, Зах. Україна, і стала членкою УНСоюзу в 1916 р. Полишила в смутку мужа, двох синів: Михайла, Івана, дві доньки, сестру Орест Ч. Св. Василія і Ольгу. Сім внучків і сім правнучків. Похорон відбувся 2-го січня 1974 р. на цвинтар Савтер Меморіял Парк в Маямі, Флорида.

Вічна Їй Пам'ять!

Секр. Відділу

ТЕМОТЕЙ ЛАБА — член УНСоюзу, Відд. ч. 266, Т-ва Івана Франка в Амстердамі Н.Й. Помер 9-го січня 1974 на 61 році життя. Покійний народився 1912 р. в Мостиськах Годині, Україна, і став членом УНСоюзу 30. лист. 49 р. Полишив у смутку дружину Ольгу, доньку Лідію, сестру на Україні, брата в Польщі. Похоронні обряди відбулися 12-го січня 1974 на цвинтар Св. Отця Миколая в Амстердам, Н.Й.

Вічна Йому Пам'ять!

Василь Труфин

ТАРЗАН, Ч. 70101. Носоріг атакує Тантора!

Рятувальна операція проходила знаменито. — аж до часу, коли Буто стає полоненим свого рятівника!..

Іто, залишися позаду!

Збентежений носоріг обертається та атакує Тантора!

...Цієї фази я не передбачив!